

גם כאן, בפענוח מהיר של צופן א"ת ב"ש, נגלה כי מדובר על אזורחי "כשדים". אתם מוזמנים לבדוק זאת בעצמכם.

קטרת=תרי"ג?

אגב, אף בתורה עצמה מופיע רעיון זה, כפי שמתאר רש"י על המלה "קטרת". הקטרת שקולה כנגד תרי"ג מצוות. זאת, הכיצד? מכיון שהגימטריה של קטר"ת הינה תרי"ג. האמנם? הבה נבחן זאת: שתי האותיות האחרונות של קטר"ת, בהחלט תואמות לשתי האותיות הראשונות של תרי"ג. ר"ת=ת"ר. אולם שתי האותיות הראשונות הן ק"ט (109 בגימטריה), ואנו הרי מבקשים למצוא י"ג (13) בלבד. האמת היא, כי אילו במקום ק"ט, היו לנו האותיות ד"ט, זה היה מושלם. שהרי ד+ט הן בגימטריה 13, בדיוק כמו י"ג החסרים לנו. אהה, ד"ט תפתורנה לנו את בעיית הגימטריה? אין בעיה! באמצעות צופן א"ת ב"ש, האות הראשונה במלה "קטרת" שהיא ק', הופכת לאות ד'. נפלא! כעת יש לנו ד'+ט', המשלימות את הגימטריה לתרי"ג במדויק. כל החישוב הזה מתומצת במלוחיו המדודות של רש"י: גימטריה של קטרת — תרי"ג מצוות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת־ב"ש־ג"ר־ד"ק.

ויכוח אלב"ם

צופן נוסף המופיע בתלמוד (שם), נקרא אלב"ם. כפי שניתן להבחין בשם הצופן, האל"ף מתחלפת בלמ"ד, והבי"ת באות מ"ם. צופן זה בנוי על פיצול אותיות האל"ף־בית לשני חלקים, הנה **ק'**:

כפי שניתן להבחין על נקלה, 4 הקוביות הראשונות בטבלה, מכילות את שם הצופן: אלב"ם. כמובן שהצופן עובד גם הפוך: המ"ם הופכת לבי"ת, והלמ"ד

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
צופן אלב"ם										

לאל"ף — וכן הלאה על זו הדרך.

אגב, הגמרא עצמה מביאה "ויכוח" מרחק בין הבורא יתברך לגיהנם, המבוסס כולו על צופן זה:

ה' מבהיר לגיהנם:	א	ל	אל	אל יהי לך חלק
	ב	מ	בם	בם = בישראל
ומפרס:	ג	נ	גן	(אלא) בגן
	ד	ס	דס	הדס (גן עדן) מקומם
הגיהנם מתמרמר:	ה	ע	העו"פ	הנני עי"ף (מרוב רעב, שאין לי את מי לשרוף)
ה' מסביר:	ז	צ	זצח"ק	זרע יצחק (לכן אין לך רשות לגעת בהם)
ומרגיע את הגיהנם:	ט	ר	טור	נטר = שמור את רעבונך, כי ישרגוע את הגיהנם:
	י	ש	יש	יש אחרים שיפלו ברשותך:
	כ	ת	כת	כת אחרת, עובדי־האלילים.

א"ת ב"ש מכירים? ומה עם אי"ק-בכ"ר? מה דעתכם על אח"ס-בט"ע? בצופן אלב"ם נתקלתם?! ומה עם הפתגם המסתורי נזד"א-ז"ג-אד"א, בו יצא לכם פעם לפגוש? "צופן קיסר" אומר לכם משהו? ואת לוח ויז'נר פיצחתם?! גם-אם על חלק מן המושגים כאן טרם שמעתם, הנכם מוזמנים לצאת למסע מרתק, קסום ומסתורי בנבכי צפנים עלומים וכתבי-סתר מרתקים ■ כי בפורים, גם האותיות מתחפשות ■ שצהכסצ (רמז: זהו איחול בא"ת ב"ש)

בנימין חינקיס

שצגמת־נפֿל. מיהו שצגמת? ומדוע נפל? נשמע מוזר?! ובכן, דעו כי לא פתחנו בגיבוב מילים כאן בתחילת הקטע. בעצם, זהו כן גיבוב מילים חסר־פשר וחסר קשר, לכאורה. אבל רק לכאורה. בעצם זהו כתב סתרים הנחשב לאחד הקשים לפיצוח, ורבות בשנים אף לא ניתן היה לפצח אותו כלל! מהו "שצגמת־נפל"? טוב, בדיוק לשם כך התכנסנו כאן, ברוח ימי הפורים, כאשר גם האותיות והמילים, כאן בכתבה, מתחפשים ומסתתרים. למעשה, מאז ימי קדם — תר האדם בחיפושו אחר האפשרות "לחפש" את המילים ואת האותיות במעטה חשאי ומסתורי. מסרים סודיים התבקשו לעבור ממחנה למחנה, משותף למשנהו, מארץ לרעותה וממדינה לחברתה — מבלי שזר יבין את המסר ויפענח את השדר.

א"ת ב"ש המפורסם

כבר בתנ"ך אנו מוצאים צפנים המובלעים באותיות הכתובות. המפורסמים שבהם מוזכרים בתלמוד, במסכת שבת, שם מוזכר בין היתר הצופן המפורסם א"ת ב"ש. כמעט כל ילד מכיר צופן בסיסי זה, לפיו מחליפים את סדר האותיות מן הסוף להתחלה. האל"ף הראשונה הופכת לחי"ו האחרונה; הבי"ת השניה, הופכת לשי"ן — האחת לפני אחרונה, וכן על זו הדרך, המשורטט בתרשים הבא:

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	צופן אתב"ש					

כאמור, הנביא ירמיהו עושה שימוש בצופן זה, כאשר הוא מתאר "איך נלכדה שִׁשְׁךְ". חכמינו ז"ל מסבירים כי אין ארץ הנקראת "ששך", בעצם הכוונה לארץ "בבל". שכן באמצעות צופן א"ת ב"ש, שתי האותיות ש' הופכות לאותיות כ', והאות כ' הופכת לאות ל'. ששך=בבל. אותו נביא, ירמיהו, עושה שימוש נוסף בצופן המפורסם. בפסוק אחר בו הוא מזכיר מפורשות את בבל, מוסיף הוא כדברים הבאים: "הנני מעיר על בבל, ואל יושבי לב קמ". כאמור, בבל מוזכרת הפעם מפורשות, אך מהי מדינת "לב־קמי" המצטרפת אליה?

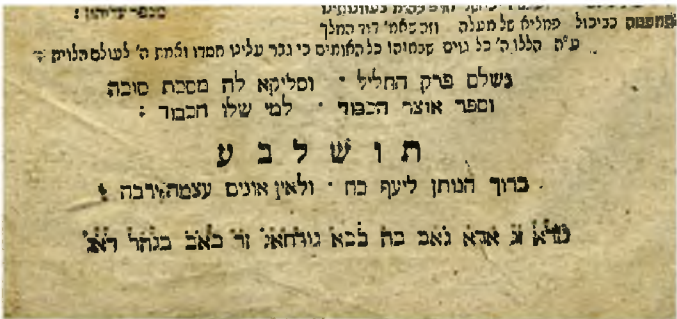
נוב סטורי

[או: גם האותיות מתחפשות בפורים]

א	י	ק
1	10	100
ב	כ	ך
2	20	200
ג	ל	ש
3	30	300
ד	מ	ת
4	40	400
ה	נ	ך
5	50	500
ו	ס	ם
6	60	600
ז	ע	ן
7	70	700
ח	פ	פ
8	80	800
ט	ק	ץ
9	90	900
צופן אי"ק		

נזד"א המסתורי

את צופן אי"ק־בכ"ר, אנו צריכים כעת, על מנת לפענח כתב סתרים מוזר ומסתורי. הכתב הזר והמוזר מופיע בחתימת ספר "אוצר הכבוד" לרבי טודרוס הלוי. שימו לב להעתק מתוך הספר.

בסיום המלאכה, מופיעה ההודיה המפורסמת: תושלם ב"ע, המקפלת בתוכה את ראשי התיבות: תם ותשלם שבח לַק־ל בורא עולם. לאחר מכן מופיע האיחול המפורט: ברוך הנותן ליעף כח — ולאין אונים עצמה ירבה, מתוך הנביא; כאשר הקטע המסתורי מופיע ממש בסוף. למי שמתקשה להבחין ברצף האותיות המוזר, נוסף אותם כאן בצורה ברורה, כאשר מטעמי נוחות של הקלדה מודרנית, הוספנו את הנקודות שבמקור מופיעות מעל לאותיות, דווקא מתחת להן:

נזדא זג אדא גאב בה בבא גודחאג זר באב בגהד דאג

בשים־לב נבחין, כי חלק מן האותיות מנוקדות בנקודה אחת, חלקן בשתי נקודות, ואחרות אינן מנוקדות כלל. את התהיה אודות פשרו של כתב־הסתרים, הפיץ בריבם בעל המדור המחכים 'נוטריקון', הלוא הוא ר' אלי שטן מבית עקד הספרים 'קדם' — אשר הבאנו ממחקריו גם בעבר.

יש פענוח!

הפתרון הנובן נחשף בפרי יגיעתו וחדות־שכלו של הרב יעקב ישראל סטל — מומחה ובר אוריין. על פי הפתרון הגאוני, יש כאן כתב־סתרים המוצפן באמצעות לא־פחות מ־3 סוגי אלפ"א־ביתא שונים! (1) אותיות אל"ף־בית רגילות. (2) צופן אי"ק־בכ"ר (בלי לכלול את אותיות מנצפ"ך הסופיות). (3) החלפת אותיות בזו הממוקמת 4 אותיות לפניה. כפי שנוכחנו לדעת, חלק מן האותיות מנוקדות בשתי נקודות או אחת, וחלקן כלל

הקדמת אח"ס-בט"ע

באותו מקור מופיע צופן משולש, המהווה פתיח לאותו ויכוח בין הגיהנום להשי"ת. על פי החלוקה המשולשת, לא מדובר בצמדי אותיות המתחלפות ביניהן אלא בשלושת, כדלהלן:

א	ח	ס
ב	ט	ע
ג	י	פ
ד	כ	צ
ה	ל	ק
ו	מ	ך
ז	נ	ש
צופן אח"ס		

על פי צופן זה, כל אות מבין השלוש שבאותה שורה, מתחלפת בזו שאחריה. האל"ף הופכת לחי"ת. החי"ת הופכת לסמ"ך. הסמ"ך הופכת בתורה לחי"ת שלפניה, והחי"ת הופכת לאל"ף שקודמת לה. וכן הלאה, כל השלוש שבאותה שורה, מתחלפות ביניהן על פי הסדר אחת־אחרי־חברתה, וחוזר חלילה. רק השורה האחרונה מורכבת מ־4 אותיות, כאשר השי"ן הופכת לתי"ו, ואילו התי"ו הופכת לזי"ן שבראש השורה.

כאמור, צופן זה, הנקרא כמובן על שם האותיות הראשונות שלו: אח"ס־בט"ע, משמש כחלק קודם, מן הויכוח בין הגיהנם לבורא עולם, בצורה הבאה:

א	ח	ס	אח"ס	אני חס על עם ישראל
ב	ט	ע	בט"ע	מכין שהוא בעט
ג	י	פ	גי"פ	בעונות הגוף
ד	כ	צ	דכ"צ	דכים (זכים) הם, בניס הם, צדיקים הם
ה	ל	ק	הל"ק	האין לך חלק בהם!
ו	מ	ך	ומר	אבל מר (מורי) ואדוני
ז	נ	ש	זנ"ש"ת	אולי בכ"ז אהיה זן עצמי בבני שת (עם ישראל)...

כאן מגיע, כאמור, צופן אלב"ם, אותו הזכרנו קודם, בו מבהיר השי"ת לגיהנם, כי מקומם של בני ישראל בגן הדס הוא גן עדן, ואילו הגיהנום ישיבע רעבונם בכחות אחרות, הלוא המה עובדי האלילים והרשעים. אגב, אגלה לכם — כי ויכוח זה יש לו הקדמה, והיא צפונה בצופן הבסיסי, הלוא הוא צופן אי"ת ב"ש, אך נסתפק במה שציטטנו עד כה, והרוצה להחכים — יעיין בפנים ויפנים...

"צופן המעשר"

צופן מרתק נוסף, מוכר ומפורסם, הינו צופן אי"ק־בכ"ר. גם לצופן זה יש מקורות במדרשים ובספרי הלכה ואגדה; כאשר בספר "כפתור ופרח" לרבי אשתורי הפרחי, מציין כי צופן זה מיוסד על מצות מעשר.

ואכן, הצופן מבוסס על כך שכל אות שווה בגימטריה, עשירית מן האות שאחריה בשורה. הכיצד? פשוט מאוד! שימו לב לתרשים המשרטט את הצופן, גם בו נעשה סידור של 3 אותיות בשורה, אך בשונה מן הצופן המשולש אח"ס־בט"ע. כפי שניתן לשים לב, בצופן זה, יש גם מקום של כבוד לאותיות הסופיות, המשלימות את הטבלה כולה במלואה.

כאמור, כל אחת מ־3 האותיות שבאותה שורה, הינה למעשה חלקי 10 מן האות שאחריה. קחו למשל את השורה הראשונה: אי"ק. האות ק' בגימטריה 100. האות שלפניה בשורה היא י' — השווה ל־10. בדיוק עשירית ממאה. האות שלפניה היא א' — בגימטריה 1, שהיא עשירית מן האות י'. בשורה השניה: בכ"ר. הכ"ף (20) היא עשירית מן הרי"ש (200), והבי"ת (2) — עשירית מן הכ"ף. וכן הלאה, בידקו וראו כי כך הוא; כאשר האותיות הסופיות עולות במדרגות של 100 כל אחת מרצותה:

קרני רשעים אגדע

דרוש נאה דרש רבי לייב עמרמ'ך על כתוב זה, המזכיר מפלת הרשעים: "קרני רשעים אגדע", ולעומתה את תקומת הצדיקים: "תחרומנה קרנות צדיק". רבי לייב נוטל את שתי מלות התואר: "רשע", וכנגדה "צדיק", ומתייחס לקרניים של כל אחת. הקרניים הלוא המה האותיות הנמצאות בקצוות של כל מלה.

לעתיד לבוא, יתבטל הרעוץ מן העולם. הרעוץ במהותו יתגדף ואיננו, כי יקח אותו אלוהים בעת הגאולה השלמה ובזריחת אורו של משיח. כעת, כפי שמופיע בכתוב: עלינו לגדוע קרני הרשעים.

הקרניים של המלה "רשע", הן האותיות ר"ע, המופיעות בשתי קצות המלה, כמין קרניים. כאשר נגדע אותן, נקבל כאמור את המלה "יע", שהיא נגדעת ומתכלה מן העולם. מי תישאר שרירה וקיימת? רק האות האמצעית – היא השי"ן.

לעומת זאת, המשך הכתוב: "תרוממנה קרנות צדיק", בא לומר לנו כי את הקרניים של המלה "צדיק", אין לגדוע חס וחלילה, אלא לרומם ולהצמיד אותן יחד. ניקח אפוא את האותיות צ"ק, שמשתי קצות המלה, ונקבל את המלה "קץ". מה נשאר לנו בתוככי המלה "צדיק", כמובן האותיות ד", המרכיבות את המלה "די".

לסיכום: משתי המילים – "רשע" וגם "צדיק", גדענו את ה"רע", ונשארונו עם השי"ן של הרשע; בעוד שהרמנו וסידרנו את קרני הצדיק ונשארונו עם קידי. כל מה שנותר כעת הוא להוסיף את השי"ן שנותרה מן הרשע, בין ה"ק"ן למלה "די", ונקבל: "קין שקי".

השייטת הוא אשר שם קץ לרוע בעולם, מקיץ את הגלות ומחיש גאולה לעמו ישראל.
בימים ההם — בזמן הזה.

ללא. על פענוח כתב הסתר, האות שאינה מנוקדת כלל, היא אות רגילה — ללא צופן. פשוט, האות כמות-שהיא.

האות המנוקדת בנקודה אחת, רומזת על השימוש בצופן אי"ן בכ"ר, מידוענו. האות המנוקדת בשתי נקודות, מבקשת להודיע כי יש להמיר אותה באות המופיעה 4 מקומות לפנייה בסדר האל"ף-בי"ת. בשלב זה, נשרטט את "צופן הארבעה".

ק	א	ה	ט	מ	פ	ש
ו	ו	ו	י	נ	צ	ת
ש	ג	ז	כ	ס	ק	
ת	ד	ח	ל	ע	ר	

הארבעה, כדי לפענח על פי הכללים שהוזכרו קודם את כתב הסתרים. לאלו שזמנם בתרשים אי"ק-בכ"ר וכן בצופן כעת, אתם מוזמנים להעזר אינו בידיהם, נעבור לפענח כתב הסתרים המרתק (הפרדה בין מלה למלה באמצעות צבע שונה):

נִזְדָּא זָג אַדאַג אַבבֶּה בֶּאגֶּוּד חֶאָג זָר בֶּאבֶּגֶה דֶּדָּא גֶּ
הַעֲתִק עֵל יִדִּי לִי בִּבְנוֹ רִבִּי גִּוּמַפִּי לַעֲמִיר יֶדְּבִשׁן תִּתֵּק לִ

מדובר כאן במעתיק כתב היד, אשר הוא כנראה ר' לייב ב"ר גומפיל עמרין — מתלמידיו המובהקים של רבינו נתן אדלר (שהיה גם רבו של מרן החתם-סופר). ר' לייב זה העתיק את כתב היד של ספר 'אוצר הכבוד', לעצמו או לאחר, בשנת תק"ל, וחתם את שמו בסופה של ההעתיקה ב'כתב הסתרי' הנזכר.

אגב, רבי ליב זה, אכן חכם ומחוכם היה בדורשו כתרי אותיות ורומזיהן. דרוש נאה
אף גרס מרן החתם-סופר בשמו של רעהו, המתאים מאין-כמוהו גם לימי הפורים, בהם
סייע השי"ת וגבר מרדכי הצדיק על המן הרשע (ר' מסגרת).

”צופן קיסר”

כפי שנוכחנו לדעת בכתב הסתרים של רבי לוי עמרין, קיים צופן מעניין בו אנחנו מסיטים את האותיות 4 מקומות לאחור. לא רבים יודעים, אך המצאת השימוש ב"צופן המוסט", נזקפת לזכותו של יוליוס קיסר המפורסם – מלכה של רומי.

את השימוש שעשה קיסר רומי באיגרותיו המוצפנות, מתאר ההיסטוריון הרומאי סטרוניס: "אם היה לו מסר מסווג, הוא רשם אותו בקוד; כלומר, על ידי שינוי סדר האותיות של האלף-בית, כך שאף מלה לא היתה מובנת. אם מישוה חשק לפענח את ההודעות ולהבין את משמעותן, היה עליו להחליף אותיות".

יוליוס נהג לעשות שימוש בצופן הבסיסי ביותר, בו מוחלפת כל אות, באות הבאה מיד אחריה. היסט של מקום 1 בלבד. הוא לא דאג מחשיפת הצופן, שכן באותם ימים, לא רבים ידעו כלל קרוא וכתוב. ומי שכבר כן ידע, סביר שלא הוגיע את מוחו בפיצוח כתב-סתרים מבוזבז ומשובש. ואכן הצופן הלזה, בו נעשה שימוש בהסטה של אותיות, מכונה "צופן קיסר".

עם זאת, נקל להבין כי מהימנותו של צופן זה, לא האריכה ימים. האנושות כולה התקדמה והתפתחה, כך שצפנים בעלי היסט כזה או אחר, כבר לא היו חסינים מפיצוח. פיצוח קליל יחסית, יכול היה עד מהרה לעלות על הצופן ולדעת אל-נכון האם עושה הוא שימוש בהיסט קבוע של מקום 1, 2 או יותר.

כדי להצפיץ שדרים, נדרש היה אפוא צופן חדש ומתוחכם, שלא יצליחו לפענחו בקלות. במקרים של מלחמה ועוינות, היה צורך לוודא כי לא יפוענח הצופן כלל, במידת האפשר. שכן מדובר בהוראות ובאזהרות בהן תלויים היו חיי החיילים, לשבט או לחסד.

האמת היא, כי אם שומרים על תכונת ההיסט, בה מסיטים אותיות ממקום למקום,

היר שבכל עת שנעשה שימוש בהסטה קבוצה, היא תתגלה עד מהרה. ברור אפוא כי במטרה ליצור צופן מורכב ומוסבך, יש צורך לבצע היסט במיקום לא קבוע. אך משימה שכזו היא בלתי ניתנת עד מאוד: הכיצד ידע הצד המקבל כיצד לפענח את השדר המוצפן? אם אין הסטה קבוצה, מה יהיו הכללים של ההסטה הלא-קבוצה, וכיצד ניתן יהא לפענח אותה?

צופן ויז'נר

בנקודה זו אנו מגיעים להצגתו של "הצופן-המוסט" הקשיח ביותר בעולם! זהו צופן העושה שימוש בהסתת אוטית ממקום למקום, בסדר שלכאורה אינו קבוע, אך יש בו מתכונות מסוימת. למרות זאת, למי שאין את "המפתח" לפענוח השדר, לא תהא אפשרות לפצח אותו במידה רבה של ודאות!

צופן ייחודי זה – נקרא "צופן ויז'נר"!

ויז'נר היה דיפלומט צרפתי, שחי לפני 500 שנה לערך. הוא נחשב לממציא הצופן, למרות שיש הטוענים כי מומחה איטלקי לשפות־קדומות, הקדים אותו בהצגת הרעיון. כך או כך, צופן ויז'נר נחשב לבלתי ניתן לפיצוח, ורק 200 שנה מאוחר יותר – הצליחו למצוא שיטה לפיצוח הצופן.

כיצד בנוי הצופן הקשיח הלזה? הבה ונשרטט את הלוח הבא:

צפון יריכר																						
22	21	20	18	18	17	16	16	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
ת	ש	ת	ב	ק	ר	ש	ע	ב	צ	ק	ר	ש	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						
11																						
12																						
13																						
14																						
15																						
16																						
17																						
18																						
19																						
20																						
21																						

הצופן בנוי מלוח הכולל את כל האל"ף-בית, על 22 אותיותיה, כאשר בכל שורה מסיימים את הסדר באות אחת קדימה. בסך הכל 22 שורות ו-22 טורים. הכותרת הצהבהבה, היא הבסיס, אשר ממנה נבנה הצופן, ובכל השורות מתחתיה, אנו מטמיעים את כל 22 האותיות, בכל פעם במקום אחד מאוחר.

כך, בשורה 1 מופיע האל"ף ב"ית, מסודר. בשורה 2 הכל זו קדימה. האל"ף נזה
משבצת אחת שמאלה, ועמה כל שאר האותיות. השורה מסתיימת אפוא באות ש"ן,
ולכן התייז תעבור למשבצת הראשונה בשורה 3, יש כבר היסט של 2 מקומות,
וברביעיית של 3 מקומות קדימה, וכן הלאה, עד לשורה האחרונה — בה האל"ף
נמצאת בירכתיים, וכל שאר האותיות תופסות את המשבצות שלפניה.

הצפנה-מפתח-פענוח

עד כאן, שרטוט מבנה הלווה, עליו מבוסס צופן ויזר. כעת, ללמד איך מצפינים בו מילים. טרם שנצפין מלה או יותר, עלינו לבחור "מפתח", באמצעותו גם נבצע את ההצפנה וגם את הפענוח בידי הנמען.

ממש כמו ב"צופן קיסר", בו היה צורך כמוכּן ב"מפתח" שתיארו בכמה משבצות מוסטות האותיות; כך במקרה שלנו, יש צורך במלה כלשהי, שבצורתה נבצע גם את ההצפנה וגם את הפענוח.

נניח שבחרנו כמפתח את המלה "המודיע" (מעניין למה...), נצט אנחנו יכולים לגשת לביצוע ההצפנה. הטור הימני (המסומן באפור) הוא המיועד להדגשת המפתח שבחרנו, באמצעותו ניתן להצפין כל מלה שנחפץ.

כלוח הבא נראה, כי אכן אותיות המלה "המודיע", מודגשות בחוכו, באות לבנה על גבי רקע אדום. בטור זה, האותיות מסודרות ברובן דווקא למטה למעלה — אך אנו זוכעים לא האותיות המדורגות על פי המותווה המופיע בטור. האות ה' מופיעה בטור שבו בשורה 19, והיא מודגשת באדום. האות מ' מופיעה בשורה 11 — ואף היא נצבעה בהתאם. כך הדגשנו את כל אותיות "המפתח", כל אחת במקומה.

צפון ודרן כולס מחתח 'המודיע'																						
22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	
1	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
2	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
3	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
4	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
5	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
6	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
7	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
8	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
9	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
10	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
11	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
12	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
13	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
14	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
15	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
16	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
17	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
18	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
19	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
20	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
21	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
22	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת

◀ המשך מעמוד 39

מגילת עצמאות, הפיחו את אש המריבה לרמה שלא היתה עדיין עד אז. מאה ושלושים קהילות ענו ואמרו יחד אין לנו חלק בשו"ע ותחלה בפסקיו. עפ"ל. הרבנים היראים שהיו מיוצגים ע"י 85 נציגים, לעומתם החזיקו ואמרו כי כקנה רצון כל בית ישראל אם לא יישען על בית יוסף, וכל יהודי אם לא ייצמד לפסקיו אינו יהודי...

שלושה ימים ומחצה נחלקו שני הכתות האלה, עד כי ברוב דעות החליטו בכ"ב שבט, כי אין להוסיף השש מילים, ואין ברצונם לבוא תחת השו"ע והרמ"א ואין להם צורך בו...

היושבים בצד שמאל המה הרבנים היראים, כשמעם את הדברים האלה מפורש יוצא מפי הוועד, קמו כולם כאיש אחד והחלו לעזוב את המקום, והגאון רבי ירמיהו לעוו, אבדק"ק אויהעל, קרא בקול רם בשם כל בני החבורה שלהם "ארור האיש אשר יישאר פה במושב החטאים האלה", וכולם כאיש אחד עזבו את חדר המועצה. הנשארים בני קדימה, הריעו בקול שמחה, "הבית יוסף יהיה ללהבה, עם הוויות דאביי ורבא, והשולחן ערוך, המשלחו לסיבירען יהי ברוך..."

כעת ראו הרבנים היראים כי עת לעשות הוא, אלו לא טמנו ידם בצלחת, הוציאו קול קוראת ומודעות ושלחו בכל ארץ הונגריה, להודיע לקהל ישראל מה הגיע אליהם באשמת האנשים המתחדשים, ראשי החבורה מהיראים אשר קראו את החבורה "שומרי הדת", יגיעו ועבדו הרבה. גם נמנו וגמרו בנפשם כי יגיעו עד כס המלוכה ויגישו טענותיהם ומשפטם.

מה נהדרה היתה התמונה הזאת, כאשר גדולי וקדושי ישראל באו ברגש קודש לחצר בית המלך פנימה, לבקש מלפניו על עם הנגש והנענה, ועתה בורח עליהם שמש צדקה ובאור פני מלך חיים, קמו בנים כחשים ביניהם לחלק את עדת ישראל ולהשכיח תורת אל חיי...

ואלה הרבנים הגה"צ אשר זכו לבוא לפני המלך, רבי אברהם שמואל בנימין סופר (הכתב סופר מפרשבורג) רבי מנחם א"ש (אוונגואר) רבי ירמיהו לעוו (אויהעל) רבי מנחם כ"ץ (צעהלים) רבי חיים סופר (פעסט). רבנים אלה בידעם כי עיני ישראל עליהם נשואות, ומהראין הזה משפטם יצא אם לשבט ואם לחסד, הזמינו עצמם לזרר לפני המלך, אולם כבדאם לפני המלך, והנה דמעות פרצו מעיני הרב מאונגואר ר' מנחם א"ש... המלך ראה את האיש הזקן דמעות בעיניו, פנה אליו ושאלו מדוע אתה בוכה זקן נכבד? "התורה הקדושה שארית חמדניו", השיב הזקן, "רוצים הקלים הללו לחמוס מאתנו, אשר עבור התורה הקדושה פעמים אין מספר מסרו אבותינו נפשם עליה, ואין ספורות את אשר סכלנו כדי לחזק קיומה, והזאת החרות אשר עליה סכלנו זה כמה?"

המלך שמע את דברי קדשו בהתרגשות, ופנה אליהם בדברים טובים ונחומים, ואמר "ימי ספרד, ימי האינקוויזיציה לא ארשה בארצי, רשות נתתי לכל עם להאמין, ולחיות באמונתו, ואנכי כבר אסכול זאת, וביניכם עוד נמצאים אנשים אשר רוצים לנגוש חלק גדול שלא יעבדו את אלוהיהם כרצונם, היה לא תהיה זאת בארצי", סיים המלך...

יצוין שההיסטוריונים מאותה התקופה ציינו את קבלת הפנים החמה והמלבבת, כולה הוד והדר, שזכו הרבנים הגאונים, מהיחס המלכותי והאישי.

לקבל את אנשי הקונגרס וקיווה שהאנשים יעשו את מלאכתם בהמשך למוסכם עם גדולי ישראל. השליחים ברכו את המלך בקול רם ויעזבו את היכלו בלב שמח ומשם הלכו כולם אל שר המלוכה מאונגארן מרואי פני המלך ויודו גם לו על טובו ואהבתו לעם ישראל...

השליחים רק שבו מווינה וראשי הקונגרס התחילו להתייעץ. עברו ימים ואלו עוד לא הגיעו למטרת פעולתם, אלא רק התעסקו בהכנות ובסדרים הנחוצים טרם בואם אל העניינים העיקריים. תחילה בחרו מתוכם שלוש קבוצות עבודה, כל אחת בת 25 חברים, האחת על דבר ענייני בתי הספר, השניה על ענייני קהילות השלישית ועד הביקורת ובענייני הבחירה לאסיפות של הוועדים הבאים, והסדר היה שאח"כ על הקבוצות למסור את הצעתם ופעולתם לפני הוועד הכללי, והוא יתן דעתו אם עבודתם היא כראוי, אם לקרב ואם לרחק. בכל אחת מהקבוצות היו אנשים מכתות שונות למען יוכל הוועד לשמוע דעת כל אחת מהכתות. טרם הבחירה התווכחו הנבחרים אודות התנאים שיטיל הוועד על הקבוצות בפעולתן, ובאחרונה נמנו וגמרו למסור את הדברים בידיהם בלי שום תנאי, אחרי כי סוף סוף יציעו דעותיהם לפני הוועד, והוא יסכם את פעולתם. כמעט האמינו כל יושבי הארץ כי הקונגרס יעשה סדרים בלי מחלוקת וקטטה, אבל לא כאשר דימו כן היה... הקבוצה אשר על ענייני בתי הספר עבדו עבודתם באמונה; מסרו עבודתם לפני הוועד הכללי, פה פרצה מלחמה גדולה בין חברי הוועד. רוב הדעות אמרו כי נחוץ מאוד לייסד 'בית מדרש לרבנים' (סמינר) באונגארן למען ייצאו מתוכם רבנים חכמים, אבל כל היראים התנגדו לזה באמרום כי אין כל תוקף לוועד לדון אודות ייסוד הסמינר, כי זה נוגע לעיקרי האמונה, ולפי פקודת הממשלה אין לוועד להתווכח על ענייני האמונה. שנית, כי לא תהיה כל תועלת לעדת ישראל מבית מדרש כזה. ואדרכה יזיק לאמונה, והרבנים היראים הוכיחו בהציגם כי עד כה כל בתי הסמינרים שנוסדו בישראל, בפאדוי, בפאריס, באמסטרדם, בברעסלוי, אלו הוכיחו כי מהם לא יצאה תורה עד היום, וכי כולם החטיאו את מטרתם, והוסיפו להבטיח כי מהבית הזה לא יצאו ת"ח. אבל אנשי הרוב נמנו וגמרו על פי רוב דעות כי נחוץ מאוד לייסד 'בית חינוך לרבנים' שילמדו בו גם חכמות ומדעים, כי 'העת' דורשת זאת.

6. המאבק על שש מלים

זאת היתה סלע המחלוקת הראשון. בינתיים גמרה גם הקבוצה שעסקה בענייני ועד הקהילות את פעולתם ומסרו אותו לפני הוועד הגדול ואז פרצה המחלוקת האמיתית, הן הקבוצות נמנו וגמרו ביניהם: "בהתאסף במקום אחד קבוץ מאחינו בני ישראל החפצים להיקרא בשם עדה מיוחדת עליה לתקן בעדתה ביה"ג, מקווה, בית מועד לכל חי, ולקבל עליהם רב מורה הוראה ושוחט ולייסד בתי ספר כפי תקנות בתי לימוד".

הרבנים היראים הציגו להוסיף שש מלים: "והנעשים כפי הדינים הנפסקים בשלחן ערוך". ושש מלים אלה שנוא נפש המתחדשים, וכמו בכל

★

כפי שהבחנו, בלוח עצמו, מודגשות גם אותיות נוספות, בכחול ובכתום. הן מרכיבות את המילים שבחרנו להצפין בלוח. מה בחרנו להצפין? את שתי מלות האיחול: "פורים שמח" (באמת, מעניין איך הגענו לזה...) רגע, בוודאי אתם תוהים, שכן בלוח לא מופיעות כמעט אותיות המרכיבות את המילים "פורים שמח", ועובדה זו נכונה בהחלט — מכיון שאלו האותיות המוצפנות! כיצד ומדוע? שימו לב!

אנחנו עובדים עם הטור האפור (הוא טור המפתח), ועם הכותרת העליונה הצהבהבה של הלוח (היא כותרת הבסיס). בפתח המלה הראשונה "פורים", מופיעה כמובן האות פ"א.

נאתר אותה בבקשה בכותרת הבסיס. מצאנו אותה בטור מס' 17? יפה! נניח עליה אצבע לשמירה.

כעת נעבור לטור המפתח, בו נחפש את האות הראשונה של מלת המפתח שלנו — "המודיע". האות הראשונה היא כמובן ה"א, המופיעה בשורה 19. הנה כי כן, יש לנו אצבע אחת הממוקדת על האות פ"א בכותרת, ואצבע נוספת על האות ה"א של מפתח "המודיע", נכון?

בשלב זה, עלינו למצוא את נקודת המפגש בין שתי האצבעות — בלוח עצמו. נקרב את האצבע שבכותרת כלפי מטה בטור מס' 17 של האות פ"א, ואת האצבע שבשורה 19 — נניע לאורך השורה לצד שמאל, עד שניפגש בצומת.

הנה! נעצרו באות שיי"ן.

זו אפוא תהיה האות המוצפנת של פ"א מתוך "פורים-שמח" שבחרנו להצפין. סימנו אותה בכחול, יחד עם שאר האותיות המרכיבות את המלה "פורים". האותיות המרכיבות את המלה "שמח" — הודגשו בכתום.

פורים-שצגמ"ת

על פי עקרון זה, נמשיך לאתר את שאר האותיות. האות הבאה בתור מן המלים המוצפנות, כנגד האות הבאה בתור של המפתח שבחרנו. האות ו"ו בכותרת (טור 6), תצטלב אפוא עם האות מ"ם (בשורה 11), שם תיפגשה באות צד"י, בנקודת הממשך.

הלאה: האות רי"ש (טור 20) תמצא את דרכה מן הכותרת, לעבר האות ו"ו (שורה 18) שבמפתח שלנו — כאשר נקודת המפגש תהיה באות גימ"ל הצבועה בכחול. גם אותיות יו"ד ומ"ם הבאות — תוחלפנה בצורה זו לאותיות מ"ם ותי"ו בהתאמה.

שמח-נפ"ל

כדי להמשיך ולהצפין את המלה הבאה "שמח", נעבור אל האות הבאה של המפתח: העי"ן של "המודיע". אות זו נמצאת בשורה 30. נקודת המפגש בין האות שיי"ן שבכותרת (טור 21), תהיה באות נ' — אותה נטמן בכתום, בשל הנוחות לזיהוי המלה החדשה.

את המלה "המודיע" סיימנו, אך יש לנו עוד שתי אותיות להצפין. מ"ם וחית" — החותמות את המלה שמח. ובכן, אין בעיה! אנו מתחילים שוב להשתמש במפתח "המודיע", מההתחלה, כבראשונה.

נקודת המפגש בין האות ה"א (שורה 41), לאות מ"ם (טור 13) — הינה האות פ'. האות האחרונה חית" (טור 8) — מתמזגת עם האות מ"ם במפתח (שורה 33), ומניבה את האות ל'.

נו, מה יצא לנו לאחר ההצפנה?

המלים	פ	ו	ר	י	מ	ש	ח
המפתח	ה	מ	ו	ד	י	ע	ה
הצופן	ש	צ	ג	מ	ת	ו	פ

את גיבוש האותיות הבא: **שצגמ"תנפ"ל**.

זוכרים אותן מן הכותרת? זהו האיחול בו פתחנו.

שצגמ"תנפ"ל, הוא למעשה "פורים-שמח", על פי צופן ויז'נר. פשוט, לא? אגב, זהו חלק מגדולתו של הצופן: בצפנים הפשוטים, לכל אות היתה אות מחליפה בודדת. כך שאם כתבנו מלה בה הופיעה האות מ' פעמיים, הרי שמחליפתה בצופן היתה אף היא מופיעה פעמיים. בא"ת ב"ש למשל, היתה מופיעה האות י' (מחליפתה של מ') שתי פעמים.

לעומת זאת בצופן ויז'נר, אותה אות יכולה להיות מוצפנת באמצעות כמה אותיות שונות. קחו למשל את האיחול שלנו: פורים-שמח. יש בו פעמיים את האות מ'. ובכל זאת בהצפנה, האות מ' של פורים הפכה לתי"ו, ואילו האות מ' של שמח הפכה דוקא לפ"א.

עוצמת ההצפנה הינה הרבה יותר איכותית, ולכן גם קשה ביותר לפיצוח, למי שאין בידו את המפתח. אך לכם, קוראים חביבים, יש ביד את המפתח — תרתי משמע. גם את העתון אתם מחזיקים, וגם את מלת המפתח כשם העתון...

ההיפך, הוא הפיצוח!

כעת, את שלב הפענוח — בוודאי תאתרו בקלות. נניח שקיבלנו את המילים "שצגמ"תנפ"ל", ועלינו לפענח אותן לפי המפתח שניתן לנו: "המודיע".

כל מה שעלינו לבצע הוא, לקחת לוח ויז'נר חלק, להדגיש את אותיות המפתח בטור האפור, ולצאת למסע חיפושים בצורה ההפוכה למתווה-ההצפנה. פשוט לגשש עם האצבע מהאות מ"ם הראשונה של המודיע, עד לאות שיי"ן, שהיא הראשונה במלים המוצפנות שלנו: **שצגמ"תנפ"ל**.

היכן מצאנו אותה? כמובן, בטור מס' 17, בראשה ניצבת האות פ"א. הנה כי כן, האות שיי"ן צופנת בתוכה את האות פ"א. כך נמשיך ונאתר את כל האותיות על פי הכותרת הצהבהבה, ונחשוף את האיחול המיוחל: **פורים-שמח**.

■

טרם פרידה, נעניק לכם משימה קטנטנה משלימה. מצאו נא בלוח-ויז'נר באמצעות מפתח "המודיע", את המלה המוצפנת הבאה: **יגפח...**